

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

האזינו

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כד

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
מאתיים וחמשים שנה להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ע

לזכרון

הצדקנית הרבנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן

בת הצדקנית הרבנית מרת רחל ע"ה

ובת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה ע"ה

נפטרה ביום השבת קודש, ו' דעשי"ת, בעלות המנחה

שנת ה'תשכ"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

אמו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. „האזינו“, „תוכחה“ ו„שירה“!

שירת האזינו¹ היא אחת מהשירות שאותן היו הלויים נוהגים לומר בבית המקדש כשירה על הקרבן², ואלה הם דברי הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין³: „במוספי שבת אומרים שירת האזינו וחולקין אותה לששה פרקים הוי"ו ל"ך כדרך שקוראין אותה ששה בבית הכנסת“.

ויש להבין:

תוכנה של שירת האזינו הוא דברי תוכחה, עד אשר כך נקבע להלכה, כחידוש, כדברי הרמב"ם בהלכות תפילה⁴: „כל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב ומסיים בדבר טוב, אבל פרשת האזינו קורא הראשון עד זכור ימות עולם...“ והוא מפרט איוה חלק נקרא על ידי העולה השני, השלישי, הרביעי, החמישי והששי, ומסיים: „ולמה פוסקין בה בענינות אלו מפני שהן תוכחה כדי שיחזרו העם בתשובה“.

ולכאורה: „תוכחה“ ו„שירה“ הם שני מושגים שונים ואף מנוגדים!⁵

ב. תוכן השירות – שבח לה'

הרמב"ם⁶ מבאר מדוע מכנה התורה את פרשת „האזינו“ בכינוי „השירה הזאת“⁷: „ויקראוהו שירה

כי ישראל יאמרוה תמיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה כשירה, כי השירים יכתבו בהם הפסק במקומות הנעימה“⁸.

אך מובן, שקשה לומר שעקב טעמים אלו בלבד נקבעה האזינו להיאמר בשירת הלויים במוספי שבת, כפי שניתן לראות מהפסוקים האחרים שנקבעו להיאמר כשירה⁹ על הקרבנות¹⁰, אשר למרות שרובם לא נכתבו בצורת שירה¹¹, הם נקבעו להיאמר כשירה מפני שתכנם הוא שיר לקדוש-ברוך-הוא – החל מהשיר שהיו הלויים אומרים ביום הראשון „לה' הארץ ומולאו“¹² – „על שם שקנה והקנה ושלט בעולמו“¹³, ועד לשיר של יום השבת „מזמור שיר ליום השבת“¹⁴ – „ליום שכולו שבת“, או „על שם ששבת“¹⁵, כן השיר „במנחתא דשבתא“¹⁶... או ישיר ומי כמוכה“.

וכן לגבי הביטוי בתורה „השירה הזאת“ מבאר ה„תרגום“¹⁷, שמשמעותו „תושבתא“, עד אשר היא נמנית¹⁸ כאחת מעשר השירות ש„אתאמרו בעלמא הדין“, וכל שאר השירות הן על טובות וחסדים גלויים של הקדוש-ברוך-הוא. החל מ„מזמור שיר ליום השבת“ שאמר אדם הראשון כאשר „אתא יומא דשבתא ואגין עליו“, ועד לשירה העשירית שתיאמר בקרוב ממש בעת היציאה מן הגלות.

ג. כיצד מכונים החלקים האמצעיים של „האזינו“ בכינוי „שירה“?

ניתן להבין שהפרשה, באופן כללי, מכונה „שירה“, כי „השירה הזאת הבטחה מבוארת בגאולה העתידה“¹⁹, כמוסבר בסוף השירה, וכן בתחילתה.

אך כיון שלא נקבע לומר את שירת האזינו

- (7) וראה בארוכה מעשי ה' כאן (מעשי תורה פרק לח) בפ' ענין שירה.
- (8) ולהעיר דבריו של רמב"ם (מגילה פ"ג ה"ז) ובמס' סופרים (פ"ב ה"ח) נק' שירת האזינו „שירת הלויים“ סתם.
- (9) ר"ה שם. רמב"ם הל' תמידין ומוספין שם. וראה לה"מ שם.
- (10) תהלים מזמור כד.
- (11) ר"ה שם.
- (12) תהלים מזמור צב.
- (13) כב' הדיעות בר"ה שם.
- (14) ת"א ותנ"כ במקומות שבהערה 5.
- (15) תרגום לשה"ש בתחלתו. וראה אה"ת ריש שה"ש.
- (16) רמב"ן סוף פרשתנו. וראה בחיי פרשתנו שם, מא. ובהנסן בהערה הבאה.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה“.

מעין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטוהרה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הוי"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי יועד להפצת שיחות“.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניעונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה“, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, הוי"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה“, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל“

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מא.

ועוד והוא העיקר – שכן תהי' לנו בפר"מ, ויתירה מזה, שכבר היתה לנו, בלשון עבר, ובפרט ע"פ הפתגם הידוע של רבותינו נשיאינו ע"ד הפירסום דביאת המשיח בעיתונים, כפי שנתקיים בפועל ממש בתקופה האחרונה שנתפרסם בכור"כ עיתונים בעולם כולו (ויש להוסיף ולפרסם עוד יותר) ש"הנה זה (המלך המשיח) בא", ותיכף – כבר בא – בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ובגלוי לעיני כל באי עולם, ועאכו"כ, לעיני כל ישראל³, ותיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ נציבים תנש"א, יום ב' דר"ה, וש"פ וילך ו' תשרי תשנ"ב)

כולה בהקרבת קרבן מוסף של כל שבת, אלא כל חלק מן הפרשה בשבת אחרת, „ששה פרקים... פרק בכל שבת“, אין מובן:

לגבי הפרקים הראשונים של השירה, שמדובר בהם על הטובות והחסדים של הקדוש־ברוך־הוא לישראל, וכן לגבי הפרקים האחרונים שבהם מבטיח הקב"ה שהוא לא יכלה אותם, ושבסופו של דבר יזכו לגאולה – מובנת ה"שירה" שבהם. אך בחלקים האמצעיים, שבהם מדובר על ההתדרדרות הגדולה של ישראל ועל ענשם וכדומה¹⁷ – כיצד ניתן לומר שפרקים אלו נאמרים כשירה בפני עצמם¹⁸ בשבת המסוימת שבה הם נקראים¹⁹!

ד. החלק הרביעי והחמישי, לפי חלוקת רש"י והרמב"ם, הם בעיקר דברי תוכחה

לגבי חלוקת פרשת האזינו לפי הסימנים של „הזי"ו ל"ך" יש מספר דעות²⁰. ומהם:

לפי פירוש רש"י²¹ נאמרו בשבת הרביעית (כנרמז באות ו' מתוך הסימן „הזי"ו) הפסוקים החל מ„וירא ה' וינאץ...“²² ועד לפסוק (כנרמז באות ל' של הסימן ל"ך) „לולי כעס אויב“²³. פסוקים אלו מדברים רק על ענשם של ישראל וכדומה²⁴. בדומה לכך גם החלק החמישי לפי פירוש רש"י – החל מן הפסוק (ל') „לולי כעס אויב...“ ועד לפסוק (כ') „כי ידין ה' עמו“²⁵ – אשר עד שם „העיד עליהם משה דברי תוכחה להיות השירה הזאת לעד כשתבוא עליהם הפורענות...“²⁶.

(17) ראה בארוכה תוכן החלוקה דשירת האזינו – אברבנאל ריש פרשתנו (אמנם מבאר אופן החלוקה לא כחלוקה ד„הזי"ו ל"ך" שבגמ' (לפרש"י ועוד) ולא כהרמב"ם). ספורנו פרשתנו לב, ז. ועוד.

(18) ולהעיר שלפי פרש"י פרשתנו פסוק יב: ואני אומר דברי תוכחה הם כו' – גם תחילת השירה הי' דברי תוכחה.

(19) להעיר שבגמ' שם „איבעי' להו הני כולהו בחד שבתא אמרי להו או דילמא כל שבתא ושבתא אמרי חד“, ולכאורה י"ל שזוהי הסברא דצד הא' של האיבעי', כיון דכל פרק בפ"ע אין בו תוכן של שירה (אבל ראה לקמן הערה 35). ובס' יום תרועה לר"ה שם כתב דמלשון הטור (ארח' סתכ"ח) משמע דס"ל דכל פרשת האזינו היו משוררים אותה בכל שבת במקדש. וראה לקמן שוה"ג להערה 27.

(20) ראה בפרשיות אנציקלופדי' תלמודית ע' הוי"ו ל"ך. וש"נ.

(21) בר"ה שם. ובתוס' שם: כ"כ בספרים.. וכן המנהג. הגמ"י לרמב"ם הל' תפלה שם. ובכ"מ.

(22) לב, יט.

(23) שם, כז.

(24) ועד"ז ע"פ החלוקה שבאשכול (הלכות סדר פרשיות והפטרות ס"א) בשם רב האי גאון.

(25) פסוק לו.

(26) פרש"י פסוק לה ד"ה (האחרון) וחש. ופשיטא לפי החלוקה

לפי החלוקה של הרמב"ם²⁷, הרי החלק „הרביעי מן וירא ה' וינאץ, עד לו חכמו“²⁸, הכולל את הפסוק „לולי כעס אויב אגור“ מהוה את הסיבה למניעת הכליון, „והחמישי מן לו חכמו עד כי אשא אל שמים ידי“²⁹, הכולל את הפסוקים „כי ידין... ועל עבדיו יתנחם“ עד „כי אשא אל שמים ידי“, אשר הם כבר בגדר של „דברי תנחומין“³⁰ וישועת ה'.

יוצא, שלפי חלוקת הרמב"ם, אין שום חלק (מששת הפרקים) המדבר רק דברי פורעניות, כי גם שני החלקים האמצעיים כוללים דברי תנחומים.

למרות זאת מובן, שגם לדעת הרמב"ם אין די במשמעות של שני חלקים אלו כדי לכנותם שירה לה' – ואף לא החלק החמישי, כי רוב הפסוקים שבחלק זה³¹ הם דברי תוכחה, החל מהפסוק „לו חכמו...“ והלאה, ובודאי שלא החלק הרביעי אשר כולו „דברי תוכחה“, כי „לולי כעס אויב...“ היא לאמיתו של דבר „תוכחה, שרק משום „כעס אויב“ נמנע הקדוש־ברוך־הוא מלבצע את אשבייתה מאנוש וזכרם“³². ר"ל³³.

שבאברבנאל, (שבהערה 17) דחלק הג' והד' והה' היו רק תוכחה. (27) בהל' תפלה שם. וכ"ה דעת הר"ף והרא"ש מגילה פ"ג (פ"ד) ס"ב. מאירי ר"ה שם. מגילה כה, ב. טושו"ע ארח' שם.* ועוד (נסמכו באנציק' שם הערה 25).

(28) פסוק כט.

(29) פסוק מ.

(30) פרש"י הג"ל (הערה 26), מכאן ואילך העיד עליהם דברי תנחומין כו'.

(31) להעיר שמפשטות לשון הרמב"ם בהל' תפלה שם „כל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב ומסיים בדבר טוב אבל פרשת האזינו קורא כו' והשלישי מירכיבו עד וירא ה' וינאץ והרביעי מן וירא ה' וינאץ עד לו חכמו כו'“* (שמפרט רק התחלות הפרשיות ולא סיומן ואף שעי"ז כופל ההתחלה) משמע, דזה שפוסקין בה בעניינות אלו מפני שהן תוכחה, היינו דפתיחות הפרשיות היו תוכחה (ולא „דבר טוב“). פסוק כז.

(33) באברבנאל וילך (לא, יט ואילך) כתב: וגם נקרא שירה מגזרת אשורנו ולא קרוב להיות הגזרת העתידית לא איום ולא דבר נאמר בתנאי תוכחה/אלוהי הברית (וראה גם רמב"ן פרשתנו לב, מ. מעשי ה' שם פ"מ. ועוד). ועפ"ז לכאורה י"ל שלכן גם כל פרק בפ"ע נחשב כ„שירה“. כי שרים לה' כאשר רואים אך שכל חלק מנבואת ה' מתקיים. אבל (נוסף על הדוחק שבו, שכאשר רואים וכו' הקיום דפורעניות כו' יעורר זה שיר לה' (רק) מצד זה שתקיימה נבואה**), הרי הרמב"ם כתב

(*) ושם דרשו קורין השירה פעם אחת לששת ימי השבוע. וראה דרישה שם. רש"י לר"ה שם. וראה יום תרועה הג"ל.

(*) משא"כ בלבוש שם ס"ה ואע"ג דבשאר שבתות השנה אן מסיימין בדברי תוכחות כו' בשבת זו מסיימין באלו הפרשיות כו'.

(**) ובדוחק י"ל שהשירה בזה היא, כי כאשר רואים קיום נבואה זו, ה"ז מוכיח שגם הנבואה ע"ד הנחמה והגאולה תתקיים

הוספה

בשורת הגאולה

מ.

דעם ענין הכי עיקרי – גאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד

ממש.

ובפרט אז עס זיינען שוין פאראן כמה סימנים אויף דעם –
אָנהויבנדיק פון דברי חז"ל כמה שנים ודורות לפני זה: „כלו כל
הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה“, און כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
דורנו האט מסביר געווען אז תשובה האט מען שוין אויך
אויפגעטאן, און מ'שטייט שוין „הכן כולכם“, און מ'שטייט אזוי שוין
א משך זמן.

(ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחר התרת נדרים, ער"ה תשנ"ב)

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו מכו"א ד"ר תרח"ץ – אגרות קודש שלו ח"ד ע'

רעט. וראה „היום יום" ט"ז טבת.

הענין הכי עיקרי – גאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

ובפרט לאחר שישנם כמה סימנים על זה, החל מלשון חז"ל מכמה שנים ודורות
לפני זה „כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה“, וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
דורנו הסביר שגם ענין התשובה ישנו כבר ונמצאים כבר במעמד ומצב ד"הכן
כולכם², וגם במעמד ומצב זה – נמצאים כבר משך זמן.

2

ה. הרמב"ם מבהיר בדיוקו לשונו ששירת האזינו נאמרת כשירה אחת

ויש לומר שהרמב"ם עצמו מבהיר זאת בלשונו
המדויקת:

סגנון הגמרא בענין זה הוא „במוספי דשבתא מה
היו אומרים? אמר רב חנן... אמר רב: הוי"ו ל"ך,
ואמר רב חנן... אמר רב: כדרך שחלוקין כאן, כך
חלוקין בבית הכנסת". לעומת זאת לשון הרמב"ם
היא „במוספי שבת אומרים שירת האזינו, וחלוקין
אותה לששה פרקים הוי"ו ל"ך כדרך שקוראין
אותה ששה בבית הכנסת, ואומרים פרק בכל שבת.
גמרו השירה בששה שבתות חזרין לראש".

(א) הרמב"ם משנה –

(א) את סדר הענינים: בגמרא נאמר „כדרך
שחלוקין כאן, כך חלוקין בבית הכנסת",
שהחלוקה „בבית הכנסת" היא „כדרך" שהחלוקה
היא „כאן". ואילו הרמב"ם אומר להיפך, שהחלוקה
כאן היא „כדרך שקוראין אותה בבית הכנסת".

(ב) את לשון הגמרא, שבה נאמר „שחלוקין",
ואילו הרמב"ם אומר „שקוראין (אותה ששה בבית
הכנסת)".

(ב) הוא מוסיף –

(א) בתחלת דבריו (במוספי שבת), אומרים
שירת האזינו... הוי"ו ל"ך, ואילו בגמרא נאמר
רק „הוי"ו ל"ך".

(ב) בסוף דבריו – „גמרו השירה בששה שבתות
חזרין לראש".

ויש לומר, שבשינויים ותוספות אלו מבהיר
הרמב"ם את מהותה של שירת האזינו הנאמרת
במוספי שבת:

החלק שנקרא בכל שבת איננו שירה בפני
עצמו, אלא „במוספי שבת אומרים שירת האזינו",
כל חלק הוא „שירת האזינו". כלומר, כל החלקים
ביחד הם דבר אחד – „הפצא" אחד – שירת האזינו.

בפירוש „מפני שהן תוכחה".

גם אין לתרץ שתלוי (אי היה תוכחה או שירה) בהדיעות בספרי
(הובא בפרש"י בסוף פסוק מג: ור"י דורש כולה כנגד ישראל ור"נ
דורש את כולה כנגד העובדי כוכבים – כי גם לדעת ר"נ כמה
פסוקים בהתחלת דברי התוכחה היו נגד ישראל.

(ראה רמב"ן שם. אברבנאל בפרשתנו, וע"ד הסיים במס' מכות
שער"ק משחק. אבל קשה לומר שזה תהי' הוראה לכל אחד. היינו
שכן צ"ל הנהגה והרגש אצל כ"א בכל הזמנים ובמש"כ מזה שגם
שם רוב התנאים היו בוי"ק מתחלה.

אלא, שחובת השירה במוספי שבת המוטלת על
ה„גברא", הלויים, אמורה על חלק אחד בלבד.

ויותר מכך – זהו ציווי אחד³⁴ על כל שש
השבתות³⁵.

ולכן מוסיף הרמב"ם כאן ומדגיש „וחלוקים אותה
לששה פרקים הוי"ו ל"ך, כדרך שקוראין אותה
ששה פרקים בבית הכנסת". בכך אין הוא מדגיש
רק את נקודת החלוקה, אלא בעיקר בכונתו
להדגיש שזהו ציווי קריאה אחד: בדיוק כשם
שבבית הכנסת „קוראין אותה ששה", שששת
החלקים נקראים כקריאה אחת³⁶, כך גם האמירה
במוספי שבת בבית המקדש היא אמירת שירה
אחת³⁷ – שירת האזינו, אלא ש„אומרים פרק בכל
שבת"³⁸.

ולפיכך: קיום אמירת השירה במוספי שבת
נחשב רק כאשר „גמרו השירה בששה שבתות".

וכיון שאין הכוונה שחובת השירה לומר בכל
שבת חלק אחר של „הוי"ו ל"ך" היא חובה בפני
עצמה (שאו ניתן היה לחשוב שאפשר לומר כל
חלק שהוא, ואין חייבים לחזור דוקא לראש³⁹),
אלא „אומרים שירת האזינו" כולה כחטיבה אחת,
לפיכך, ממשיך הרמב"ם ומוסיף, שכאשר „גמרו
השירה בששה שבתות חזרין לראש".

(34) היינו העבודה שעל כללות שבט לוי' לשורר על הקרבן
(ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ח"ב ו'ג), אבל לא על הלויים
הפרטיים הללו שהתחילו השירה, דהיינו בכל שבת עובר משמר
אחר (רמב"ם שם ה"ט)

(35) וי"ל דמקורו דהרמב"ם הוא מר"ה שם. מזה דאיבעי' להו
„הני כולו בחד שבתא אמרי' להו או דלמא כו", דלכאורה
בהשיר דכל יום (גם דשבת) אומרים רק פרק אחד כבגמ' שם
לפנ"ו, ומכיון דרב ענן (חנן) אמר רב מפרש „הוי"ו ל"ך",
שמודגש דהיינו ששה פרקים, מהיכא תית' דיאמר ששה פרקים בחד
שבתא. ומובן דלהש"ס מוכח ד„הוי"ו ל"ך" הוי הכל שירה אחת,
ולכן ס"ד דכולו בחד שבתא אמרי' להו.

(36) להעיר שלולא גזירת הבאים והיוצאים היו מברכים רק
ברכה א' בתחלת הו' קוראים ואחת בסיומם (מגילה כא, ע"ב).
וראה מג"א או"ח ר"ס רפב: דכולו ו' גברי כחד חשיבי דהא בזמן
התלמוד הראשון מברך לפני' והאחרון לאחר' (וראה שו"ע אדה"ז
שם ס"ג).

(37) להעיר דכל השירה הוי חדא פרשה. וראה טורי אבן ר"ה
שם ד"ה עד שהראשונה.

(38) וזה שכתב „ר"ח שחל בשבת שירה של ראש חודש דוחה
את שירה של שבת" (רמב"ם הל' תו"מ שם ה"י) – ראה מג"ח מצוה
שיב קרוב לסוף, דמסיק דלא הוי דוחין אותה לגמרי משבת זו
אלא שהיו קורין אותה במנחה.

(39) להעיר מהמנהג בכ"מ בשמחה – כשהזכירין וכו' ופולין
ומשלשין וכו' בקריאת חזרין לא לראש הסדרה (כתר שם טוב
גאגין) ח"א מנהגי עלית התורה ס"ו. וראה גם רמ"א או"ח
תתרט"ט.

מעבירות⁹⁰, אלא דרך בעבודת ה', שהיא „להשיב את הנפש למקורה ושרשה ולדבקה בו”⁹⁰, שהתשובה מקיימת ומחיה את עבודת התורה והמצוות בכלל, באופן שעל ידי התשובה נעשים מעשי האדם „מעשים טובים ומאירים”⁹¹.

ועל ידי שישראל עושין תשובה, מיד הן

נגאלין⁹², בגאולה הפרטית של כל יהודי⁹³, וכל אחד זוכה לשלימות – גמר חתימה טובה ביום הכיפורים.

ועל ידי כך מגיעים לגאולה הכללית, הגאולה האמיתית והשלימה, שאז ישיר „שיר חדש”, בלשון זכר – גאולה נצחית שאין אחריה גלות⁹⁴, במהרה בימינו ממש.

(משניות ש”פ האזינו תשמ”א ותשמ”ב)

(92) רמב”ם הל’ תשובה פ”ו ה”ה.

(93) ראה אגה”ק ס”ד.

(94) ראה תוד”ה ונאמר פסחים קטו, ב הובא בבחי וילך (לא, ל) לענין שירת האזינו.

(90) לקו”ת שמע”צ פה, א. וראה בארוכה לקו”ת ריש פרשתנו. דרושים לש”ש שם. ועוד.

(91) לקו”ת שמע”צ שם.

לזכות

כ”ק אדוננו מזורנו ורבינו מלך המשיח

🕊 🕊 🕊

ויה”ר שע”י קיום הוראת

כ”ק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן ה’תשמ”ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק’,

שההכרזה תפעל ‘ביאת דוד מלכא משיחא’

🕊 🕊 🕊

יחי אדוננו מזורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

1. שירת האזינו מבטאת את התכלית – הגאולה

הנקודה העיקרית של פרשת האזינו כולה כשירה אחת, מובנת:

כל הפרטים שבשירה, כולל דברי התוכחה שבה, הדנים בחטאים ובעונשים – לא זו בלבד שהם מבטאים את „הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא”⁴⁰, כנאמר בתחלת השירה, אשר זה עדיין אינו גורם לשמחה גלויה של שירה והודיה, אלא⁴¹ גם שכל ההתרחשויות של עם ישראל, אפילו מה שנראה כהיפך הטוב, נגרמות על ידי הקב”ה למען מטרה אחת – הגאולה האמיתית והשלימה באחרית הימים. כלומר, כל הענינים הללו הם שלבים בסולם ההתעלות, המביאים לידי הטובה המושלמת לישראל ועל ידי כך תתגלה לעתיד לבוא מלכותו של הקב”ה בשלימותה.

2. ששת החלקים של שירת האזינו הם כנגד ששת המזמורים הנאמרים בימי השבוע

לכאורה עדיין נדרש הסבר: מהו הטעם וההסבר לכך שהחלוקה לששה שבתות יוצרת את השירה כולה?

על פי פנימיות הענינים יש לומר, שהשירה במוספי שבת מקבילה לשירה בששת ימי השבוע⁴².

ההסבר לכך הוא:

מזמורי השירה הנאמרים בששת ימי השבוע – יום ראשון: „לה’ הארץ ומלואה” בשני „גדול ה’ ומהולל מאד...” – מביעים ענינים ופעולות המבטאים ומגלים את האלקות בבריאה, בעולמו⁴³. אך בשבת, כאשר „שבת מכל מלאכתו”, האלקות היא מעל לבריאה, הרי גילוי האלקות קשור עם התורה ועם ישראל כפי שהם מעל לבריאה.

וכשם שבשירה לה’ על עניני הבריאה ישנם ששה מזמורים הנאמרים בששת ימי השבוע, כך⁴⁴

(40) פסוק ד.

(41) ראה גם לשון הספורנו שם בתחלתו. וראה חזקוני ס”פ וילך אברבנאל פרשתנו. ועוד.

(42) ואולי י”ל עדיין ובהמשך לזה שחלק ד, שביעי”ה האזינו (השלמות דהס”כ דהוי”ו ל”ך ו,עלה גו’ ומת ברה גו’) הוא כדוגמת „ויכלו השמים גו’ וישבות גו’” דיום השביעי דמע”ב.

(43) ראה בפרטיות בגמ’ ר”ה שם.

(44) עפ”י אולי יש לפרש ל’ הטושו”ע שזהו לנגד ששת ימי השבוע, אבל דוחק הוא בהלשון ובלבוש שם מוסיף: והיו מחלקין אותה לששת ימי המעשה.

ישנם ששה פרקים אלה בהתגלות של הקב”ה כלפי ישראל והקשר שלהם עם התורה (אשר זוהי מהותה של השירה כולה, כנאמר בפסוק „למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל”, וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא ישכח מפי ורע...”):

„ביום”⁴⁵ הראשון היו אומרים לה’ הארץ ומלואה⁴⁶ – „שקנה והקנה ושליט בעולמו”⁴⁷. תוכן פרק זה הוא שהעולם הוא „קנינו” של הקב”ה והוא השליט עליו. כך גם החלק הראשון של „האזינו” מדבר על ענין זה לגבי ישראל והתורה – „ערוך כמטר לקחי”, „שאני אומר בפניכם תורה שנתתי לישראל שהיא חיים לעולם...”⁴⁸, וכנאמר במפורש בסוף החלק „הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך”⁴⁹, שמציאותם של ישראל תלויה בקב”ה.

„בשני היו אומרים: גדול ה’ ומהולל מאד בעיר אלקינו הר קדשו...”⁵⁰ – „שחילק מעשיו ומלך עליהם”⁵¹. פסוקים אלו מראים על ההתגלות וההשפעה של האלקות בתוך הבריאה. כנגד זה אומרים בחלק השני של שירת האזינו „בהנחל עליון גוים... יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, כי חלק ה’ עמו...”⁵². שישראל מובדלים מכל האומות בכך ש„קבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו”⁵³, וכן על החסדים הרבים שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל, כפי שמתבטא יותר בפסוק „גדול ה’ ומהולל מאד...”.

„בשלישי היו אומרים אלקים נצב בעדת א”ל בקרב אלקים ישפוט”⁵⁴, פסוקים אלו מצביעים על גבורה והסתרה (העלם)

[כי בנוסף לכך ששם אלקים, באופן כללי, הוא

(45) ל’ הרמב”ם הל’ תו”מ שם (ועד”ו בשאר הימים כדלקמן בפנים) וכלשון המשנה סוף תמיד. ב”ר”ה שם: מה היו אומרים בו, וכן ביום השני ובע”י בכל הימים, „מהו אומר”.

(46) כן הובא ברמב”ם שם. וכבר”ה שם. ובסוף תמיד וע”י ר”ה שם מוסיף תבל וישבי בה”.

(47) ר”ה שם לב’ המ”ר ר”י משום רע”ק ור”ג. אלא שבלשון ר”י מוסיף (וכן בשאר הימים, לבד שבת) ע”ש שקנה כו’ וראה שו”ת כנסת יחזקאל ס’ קט.

(48) פסוק ב ובפרש”י עה”פ.

(49) פסוק ו.

(50) כ”ה ברמב”ם שם. והוא ע”פ המשנה דסוף מס’ תמיד (בלי וגו’). ועצ”ק ברמב”ם שהרי קדשו הוא סוף פסוק. ובר”ה הובאה רק התחלת הכתוב „גדול ה’ ומהולל מאד” (ובע”י שם מוסיף וגו’).

(51) כ”ה בגמ’ לפנינו (בב’ המ”ד). ובע”י (והגהות הב”ח) מוסיף (בב’ המ”ד) „נתעלה וישב במרום”.

(52) פסוק ח ואילך.

(53) פרש”י שם ז”ד.

(54) כ”ה בתמיד ורמב”ם שם. ובר”ה ליתא, בקרב אלקים ישפוט.

מגן ונרתק על שם הוי', כנאמר⁵⁵, "כי שמש ומגן ה' אלקים", אשר לכן שם "אלקים" הוא בגימטריא "הטבע"⁵⁶, כי הוא מסתיר ומעלים את האור הבא משם הוי' שלמעלה מהטבע⁵⁷, וזה מודגש בפסוקים, כנאמר בגמרא ש"אלקים נצב..." אומרים, "עליה זה שניגלה ארץ בהכמתו והכין תבל לעדותו", שהיה זה גילוי – עלמא דאתגליא – של ההעלם והכיסוי שבעלמא דאתכסיא, שהגבראים שבעלמא דאתכסיא בטלים במקורם בדומה לדגים שבים⁵⁸, ובמילא מתגלה דרגת ה"ארץ", ארציות⁵⁹

במקביל לכך נאמרים בחלק השלישי של פרשת האיזינו הפסוקים שבהם מדובר על הסתרת והעלמת האלקות שהיתה לישראל, עד לסיומו, "ותשכח אֵל מחוללך"⁶⁰.

"ברביעי היו אומרים: אֵל נקמות ה' אֵל נקמות הופיע"⁶¹, "שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן"⁶² – ובמקביל לכך נאמרים בחלק הרביעי של פרשת האיזינו העונשים והפורעניות של ישראל⁶³.

"בחמישי היו אומרים: הרנינו לאלקים עזונו הריעו לאלקי יעקב"⁶⁴, ובחלק החמישי של פרשת האיזינו נאמרים, "דברי תנחומין שיבואו עליהם", שהם גורמים ל,הרנינו..."

"בששי היו אומרים: ה' מלך גאות לבש לבש ה' עוז התאזר..."⁶⁵, וכנגד זה קוראים בחלק הששי של פרשת האיזינו על הגאולה של אחרית הימים, שאז תתגלה מלכותו של הקב"ה בכל עצמתה.

לפי זה יש לומר, ש"בא למד נמנצא למד":

כשם שששת החלקים של שירת האיזינו יוצרים ביחד שירה אחת, כדלעיל – כך גם המזמורים של ששת (או שבעת)⁶⁶ ימי השבוע, ימי המעשה, אינם שירות נפרדות, שירה מסוימת לכל יום, אלא הם יוצרים כולם ביחד שירה אחת מושלמת⁶⁷.

לפי זה מובן שהשיר של היום הרביעי, "אֵל נקמות ה'" – "שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן", אף הוא אינו שיר מיוחד על אשר "עתיד ליפרע מעובדיהן", אלא זהו חלק ופרט מתוך כל השירות של ששת (או שבעת) ימי השבוע. כלומר, על ידי כך מתגלית ביום הששי מלכותו של הקב"ה⁶⁸ – "ה' מלך גאות לבש".

ח. הקשר שבין פרשת האיזינו לבין שבת (תשובה)

פרשת האיזינו נקראת, בשנים רבות, כבשנה זו, בשבת (תשובה). לפי זה יש לומר, שלא זו בלבד שבפרשת האיזינו עצם הקשר שלה לעשרת ימי תשובה, אשר, "פוסקים בה בענינות אלו מפני שהן תוכחה כדי שיחזירו העם בתשובה"⁶⁹, כי אם גם העבודה והתשובה המיוחדת של שבת תשובה, ועשרת ימי תשובה בכלל.

ההבדל שבין התשובה שבכל ימות השבוע לבין התשובה שבים השבת הוא, שבימי-חול נעשית עבודה רוחנית של "תשובה תתאה", וביום השבת – שבת אותיות תש"ב⁷⁰ – נעשית עבודה של "תשובה עילאה"^{70a}.

66 וי"ל דתלי בהמחלוקת ברי"ה שם אם מזמור שיר ליום השבת הוא, "ליום שכולו שבת" ע"ש להבא (רש"י שם), כדעת ר"י משום ר"ע; או ש(גם), "בשביעי ע"ש ששבת", כדעת ר"י: "לר"י משום ר"ע, השיר דיום השבת הוא שיר (גדר) בפ"ע – ע"ש להבא", וישת' ימי השבוע הם שירה (גדר) בפ"ע – "על שם שעבר"; ולר"י דאומר, "מה ראו חכמים לחלק בין הפרקים הללו", וגם השיר דשבת הוא באותו הסוג – ע"ש שעבר, כולם – גם דיום השבת – הם בכלל שירה (גדר) אחד. ואכ"מ.

67 ולהעיר דכל השבוע עובד משמר אחד, אלא ד,כל יום מימי השבת עובדים בו אנשים ידועים" (מאותו משמר) – רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ט.

68 וכמו שהוא כפשוטו, שגם ע"ה הנקמה באלו שאינם מודים באדותו ית', נתגלה מלכותו בארץ.

69 ובלבוש אר"ה שם ס"ה מפורש, "מפני שברוב פעמים קורין פרשה זה בשבת שבין ר"ה ליי"ב שהם ימי תשובה כדי לעזור את העם שיחזרו בתשובה", ובשבלי הלקט השלם ס' שו (ועוד) מפרשים חסידן, "הוי"ל ל"ך שכל אות מרמז על איוה ענין ופעולה בשייכות לר"ה עש"ת ויוהכ"פ.

70 אגה"ת פ"י. וראה לקו"ת ש"ש ג, יג. ובכ"מ.

(*) ביאור מחלוקת ת"ל – ראה לקו"ש (המתורגם) ח"י" ע' 202 ואילך.

אמנם, זהו ההבדל, באופן כללי, בין התשובה שנעשית בעשרת ימי תשובה לבין התשובה שבכל ימות השנה (שבימות השנה כולה נעשית עבודה של תשובה תתאה, ובעש"ת עיקר התשובה היא תשובה עילאה)⁷¹, הרי ידוע – כפי שדובר על כך מספר פעמים⁷² – שהעיקר והשלמות של עבודת התשובה עילאה בעש"ת היא בשבת תשובה.

ההבדל הכללי בין תשובה תתאה לבין תשובה עילאה בנפש האדם הוא שתשובה תתאה נגרמת על ידי לב נשבר ונדכה, וכרוכה במירות⁷³, ואילו תשובה עילאה היא "בשמחה רבה"⁷⁴.

וזה נרמז בשירת האיזינו:

היא כוללת ענינות .. שהן תוכחה כדי שיחזרו העם בתשובה", אך מצד שני היא נקראת "שירה", והלויים אומרים אותה כשיר עם הקרבת הקרבן, בליווי כלי נגינה – שזוהי שמחה (ולפיכך אין אומרים שירה אלא על הדין שנאמר המשמח אלקים ואנשים⁷⁵). עד כדי כך שלפי אחת הדיעות⁷⁶ לומדים את, "עיקר השירה כן התורה" מן הפסוק⁷⁷, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב – איזו היא עבודה שבלב שבשמחה ובטוב לבב, הוי אומר זה שירה".

ט. שירת האיזינו – "לב התורה"

ההסבר שלעיל, ששירת האיזינו היא כתשובה עילאה, מתאים לתוכנה של פרשת האיזינו כפשוטה: הציווי לכתוב, "את השירה הזאת" כפשוטו היה "למען תהיה לי השירה הזאת לעד" – עדות לתורה ומצוות. כלומר, השירה מעוררת את ישראל לקיום כל התורה והמצוות⁷⁸.

הדבר מודגש בכך, שלמרות שמן הפסוק, ועתה כתבו לכם את השירה..." לומדים חז"ל⁷⁹ שמצות עשה מוטלת על כל ישראל לכתוב את כל ספר התורה – בכל זאת, מתבטאת התורה בביטוי "השירה הזאת", אשר מוסב, בפשוטו של מקרא⁸⁰,

71 ראה לקו"ת שם. ושם סו, ד.

72 ראה גם לקו"ש ח"י" ע' 143 ואילך.

73 אגה"ת פ"י. וראה שם פ"י.

74 אגה"ת ספ"א (קיא, רע"א).

75 ברכות לה, א. ערכין יא, א.

76 ערכין שם.

77 תבוא כח, מה.

78 כפשוטו של מקרא, ובארוכה באברבנאל וילך שם וכמה מפרשי התורה.

79 סנהדרין כא, ב. רמב"ם רפ"ז מהל' ס"ת.

80 כפרש"י עה"פ ושאר מפרשי התורה, וגם הרמב"ם שם אינו

לגבי שירת האיזינו, משום ששירה זו היא "עדות" המקיימת ומחיה את התורה כולה⁸¹.

ויש לומר, שהדבר נרמז גם בכך שכל שירת האיזינו נקבעה ב"פרשה" אחת ופרק אחד⁸² – פרק "לב⁸³", שרומז לתורה כולה, כפי הידוע⁸⁴, שהתורה מתחילה בבי"ת (בראשית) ומסתיימת בלמ"ד ("לענין כל ישראל") – לב. ועוד, שכשם שהלב כפשוטו מקיים ומחיה את הגוף כולו⁸⁵, כך תלויה התורה כולה בעדות של שירת האיזינו⁸⁶. זהו ה"לב⁸⁷" של התורה כולה⁸⁸.

וזהו מהותה של התשובה, ובמיוחד תשובה עילאה⁸⁹, שאיננה "תשובה בגשמיות

מוציא פ"י הכתוב מפשוטו, אלא ממשך, "כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות". וראה רלב"ג וילך שם. שו"ת חת"ס יו"ד סרנ"ד. ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג פרשיות פרשה ס (ריג, ג ואילך).

81 וראה אברבנאל וילך שם שהציווי ה' ש"א מִיִּשְׂרָאֵל יַעֲתִיק הַשִּׁירָה וְתָהִי שְׁגוּרָה בְּפִי כָל אָדָם. וזהו פ"י הפסוק, "למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל" – "רצה לימר שימצא בפי כל בני ישראל ולא יצטרכו לבקש ספר התורה אבל בפייהם תמצא השירה הזאת".

ואולי י"ל דמכאן מקור להידוע בענין גודל לימוד האיזינו ע"י כל אחד (ראה ס' השיחות תשי"א ס"ע 56. ס' התולדות מהר"ש ע' 74. ס' הוכרונות פכ"ס ממנהר"ל מפראג בזה).

82 גם החלק שלאחר השירה, אבל בא בהמשך להשירה, וריבא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת וגו'.

83 ידועה השקו"ש בנוגע לחלוקה זו לקאפיטלאך ומקורה – אבל בכל אופן הרי נתפשטה חלוקה זו בהספרים וכל תפוצות ישראל (וגדולי ישראל) ומאז כו"כ דורות, ומננה ישראל תורה היא, ולהעיר מרמב"ם הל' ממצרים (פ"א ה"ב ג פ"ב ה"ב) בנוגע למנהגות ומנהג שפשט בכל ישראל – וראה לקו"ש ח"ה (ע' 57 ואילך. ע' 337 ואילך) בענין שמות הסדרות.

84 ראה אותיות דר' עקיבא את ב בסופו.

85 ראה חז"ל רכא, ב. אגה"ק ס' לא. שו"ת חכם צבי סע"ד. עירעו (אבל בפסקי דינים להצ"צ חיו"ד סוס"מ הכריע כדעת החולקים עליו). ונסמן בדרכי תשובה ובנצוצי אור שם וראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך.

86 ולהעיר מסיום וחותם פ' האיזינו, אשר לאחר ש,ויכח משה לדבר את כל הדברים גו' ויאמר אליהם שימו לבבכם גו'.

87 ולהעיר גם משפטי'ת לקו"ש [מתורגם] ח"ט ע' 162 והערה 23) דהפיק בתנאי שמדובר בו הענין דאהבת ישראל הוא פרק לב, והרי אהבת ישראל היא, כל התורה כולה" (שבת ת"א).

88 וראה צדור המור ס"פ וילך: ואמר את דברי השירה הזאת עד תומם להורות ג"כ כו' והיא כלל כל התורה כולה ובה כלולים כל דברי הנביאים כולם, וכל מה שתעיד לבא על ישראל בגלותם ובגאולתם. וראה רמב"ן סוף פרשתנו.

89 נוסף ע"ז דתש"ע ענינה הוא דיעקבט באורייתא (אגה"ת פ"ח (מר"ם פ' נשא). וראה המשך וככה תרל"ז לאדמו"ר מהר"ש* פס"ט) – ומודגש בשירה האיזינו שהיא יסוד וכללות התורה (ראה בתסמן בהערה שלפנ"ו).

(*) להעיר שהשנה – י"ג תשרי תשמ"ג – יתמלאו מאה שנה להסתלקות ורילוצא שלו. ולהעיר דכללות הוראתו ותנהגותו ה' באופן דמכתחילה אריבער – והרי זהו"ע דתש"ע, תורה וכמשנת ס"פ.